

Vissza tudsz emlékezni arra, hogy mikortól nevezzük Magyarországon drámapedagógiának a drámapedagógiát?

Egy ideig nem dőlt el, hogy miként nevezzék. Én vérbeli amatőr vagyok és kétségbe estem attól, hogy itt valami hivatásos munkát kell végezni, amihez nincs meg a tudásom. Én játszom. Én játéknak tekintem, amit csináltam, és nagyon haragudtam az ASZIOT-nál [Amatőr Színjátékos Országos Tanácsa] is, amikor nevet változtattak, és nem is tudom mi lett a neve, de az amatőr szót kihagyták, mert az már lejáratott. Mondtam, hogy „gyerekek, éppen erre legyetek büszkéek! Én olyan büszke vagyok arra, hogy amatőr vagyok. Tegyük róla, hogy ne legyen lejáratott!” Ezért kell úgy csinálni az amatőr munkát, hogy ne legyen lejáratott.

Milyen átfedés volt az ASZIOT és a Drámapedagógiai Társaság tevékenységében?

Az ASZIOT bizonyos értelemben több volt, mert felvállalta az egész amatőr színjátékos mozgalmat, de nem tartozott bele a gyermekszínjátékos, mert annak az úttörőmozgalom volt a gazdája. Az úttörő pedig az amatőr mozgalomból, tehát a Népművelődési Intézetből kért fel szakembereket, mivel nem szakmai irányítója volt, csak gazdája a gyermekszínjátékosnak.

Változott szakmailag ennyi év alatt az, ahogy te a gyerekekkel dolgozol? Mennyire volt hatással a munkádra az, hogy megérkezett Magyarországra a drámapedagógia fogalma, elmélete.

Az egyik országos fesztiválon vagy Mérei vagy Trencsényi mondott egy olyat, aminek nagyon örültem. Nem rólam volt akkor szó, a mi darabunkról megvolt már a vita, de az egyik este, mikor a szakmai beszélgetés kezdődött, az hangzott el indító gondolatként, hogy „kezdjük el a vitát, bár hála istennek vannak nekünk olyan rendezőink, akiknek mi mondhatunk, amit akarunk, ők mégis csinálják úgy, ahogy ők akarják. Ugye, Attila? – mondja Várhidi Attilának és – Ugye, Jenő!?” Erre nagyon büszke voltam.

Persze az évek alatt sokat tanultam is, de a tudatosság gyakran el is vette a bátorságomat. Soha nem tudtam azt a fajta tudatosságot felvállalni, hogy úgy legyen az előadásom szabályszerű, hogy esetleg a gyerekek ne élvezzék. Én az országos fesztiválokon, meg a tanfolyamokon is mindig azt mondtam, hogy nem vagyok zseni és nem biztos hogy többet tudok, mint a másik, de azért olyan helyzetben voltam 30 éven keresztül, hogy rengeteg előadást láttam: ha hülye vagyok is, ha nem is ragadt rám semmi, az biztos rám ragadt, hogy mit ne, hogyan ne!

Rudolf Ottóné

Beszélgetőtárs: Nyári Arnold

A drámapedagógia története lenne most érdekes a beszélgetésünk szempontjából, de annak, hogy valaki találkozzon a drámapedagógiával, biztos sok előzménye van. Az érdekelne, hogyan sodródott egyáltalán Éva néni a színjátékos, a drámapedagógia, és egyáltalán a pedagógus szerep és munkakör felé.

Én háborús gyerek vagyok, ami annyit jelent, hogy nekem nem voltak babáim, nem voltak csodálatos játékszereim. Gombokkal és csattokkal játszottam – iskolát. Én valahogy mindig azt akartam, hogy tanítsak.

Boldog gyermekkor vagy háborús élet?

Nehéz gyermekkor –, de az is a tapasztalatszerzés időszaka volt.

Kik voltak azok a pedagógusok, akik esetleg szerepet játszhattak abban, hogy most, visszatekintve ilyen pályafutás áll Éva néni háta mögött?

Szerencsém volt az általános iskolában, nekem nagy-szerű tanáraink voltak. Nekik nagyon sokat köszönhetek, és nagyon sokat a kevésbé jó középiskolai tanárainknak. Tudni illik egész idő alatt azt mondtam: ez

az, amit sose fogok csinálni, ez az, amit én biztos nem teszek, nem leszek igazságtalan, én nem leszek türelmetlen. Mindenből tanulni lehet.

Hol töltötte Éva néni a középiskolás éveit?

A Koltói Anna Gimnáziumban, aztán Hámán Kató Gimnáziumban. Ez az ötvenes évek gimnáziuma, nagyon vegyes összetételű osztállyal, akiket tizenöt éve én tartok össze, ami azt jelenti, hogy ez az osztály tizenöt év óta minden évben ugyanazon a napon, ugyanazon a helyen találkozik.

És a folytatás?

Nem vettem fel elsöre a tanárképző főiskolára, azzal a kifogással, hogy hely hiányában nem vehetnek fel, de ajánlottak helyette a fővárosban más egyetemem. Akkor írtam egy levelet, hogy ha oda akartam volna jelentkezni, oda jelentkeztem volna, de én igenis pedagógus akarok lenni, tehát fellebbeztem.

Ilyen határozott elképzelései voltak már akkor?

Igen! Sőt, már általános iskolában is. Általános iskolában az osztályfőnököm azt mondta, hogy ha ennyire szeretnék tanítani, akkor próbáljam ki! (...)

Milyen formában történt ez?

Én tizenhárom-tizennégy éves koromban már a tanárral együtt szervezhettem kulturális programokat, versenyeket, szavalóversenyeket. A mi gyermekkorunkban az úttörőtáborok közösségteremtő helyek voltak. Nagyon fontosak voltak a közös együtt éneklések és a kulturális rendezvények.

Nem először hallom, hogy ezek mennyire fontos közösségi fórumok voltak...

Tudjuk, hogy többek szerint a drámapedagógia története Magyarországon valahol a hetvenes években kezdődött. Más források szerint ez már korábban elindult. Abból az időből, amikor ezek az úttörőtáborok voltak, még általános iskolásként és gimnazistaként vannak-e olyan emlékei, mondjuk a játékokról, melyekre azt lehetne mondani, hogy már közelítenek valamilyen drámapedagógiai metódushoz, ami esetleg már összekapcsolható a mai drámapedagógiával?

A tábori munkában – de nem módszerként, hanem szemléletként! Azt jelenti, hogy ott lehetett vitázni, lehetett beszélgetni, komolyan vetek bennünket. Nekem rendkívül fontos volt az, hogy ott mindenki számított. Tehát egy ilyen tábornak a légköre és a szemlélete...

Tudom, hogy a verseket mindig is nagyon szerette... De akkoriban, gondolom, a versmondó mozgalom sokkal erősebb volt...

Kulturális seregszemlék voltak. A nagy érdeme az úttörőmozgalomnak az volt, hogy a tanulmányi versenyeket, a Kazinczy-versenyt, a szavalóversenyeket, és a színjátszó csoportok versenyét mindig az úttörő rendezte, még országos szinten is.

Tehát főiskola két hét késéssel... Mi volt a főiskolán?

Kollégiumi közösség, ahol az ember megtanul alkalmazkodni, tiszteletben tartani a másikat, nagyon összeveszni és nagyon kibékülni. Hajnalig tartó vitáink voltak. A főiskolán mi naponta négyszer-ötször hallottuk, hogy „maguk, kérem, vidékre fognak menni tanítani”, „maguk példát fognak mutatni”. Ma már mosolyognom kell azon, és a fiatalok nem akarják elhinni, hogy ha egy főiskolás lányt vagy fiút megláttak az utcán, és egyértelműnek látszott, hogy nem matematikával vagy az elvont nyelvészettel foglalkoznak, hanem egymással, akkor a fiatallembert behívták az egyetemen az irodába és megkérdezték, hogy mi a szándéka a lánnyal. A magánéletünkbe ilyen formában beleavatkoztak. De ugyanakkor valami olyasmit sugallt az egész, hogy hitelesnek kell lenned, mert minta vagy! És mi ezt elhittük. Legalábbis a társaság fele biztosan. És én nem hiúságból akartam kitűnő lenni, hanem azért, mert amikor hazatelefonáltam egy-egy jelesre sikerült vizsga után, akkor tudtam, hogy a kis öregjeim boldogok.

Gondolom, a főiskola után jöttek a tanító évek, az első tapasztalatok...

Igen-igen. A lakásunk Sződön egy kétszer négy méteres, ablaktalan szoba. Egy lóistállóból átalakított iskola, ahova befújt a szél télen. Most nem akarom elmondani a tortúránkat. Egy évig itt tanítottam, és annál szebb karácsonyom, azt hiszem, nem volt. Mikor beléptem az osztályba, az egyébként klott gatyás fiaim és parasztszoknyás kislányaim ünneplőbe öltözve vártak, és az asztalon egy hatalmas újságpapírba becsomagolt ajándék várt. Annyi ajándék volt ebben az újságpapírban, ahány gyerek járt az osztályba. Csak olyan volt benne, amit ők írtak, ők rajzoltak. Ezekért a pillanatokért érdemes tanárnak lenni, és tudom, hogy kihalófélben lévő állatfajta vagyok, meg egy öskövület, de én azt hiszem, hogy ezt nem lehet pénzzel megfizetni.

Valahol az ötvennyolcas évben vagyunk ekkor. Mikor kezd Éva néni élete a drámapedagógia felé terelődni?

Bármilyen furcsa, azért valamivel később, mert az első évben még abból táplálkozik az ember, hogy újdonság neki is a tanítás. Úgy hatvan-hatvanegyben mondanám azt, hogy már irodalmi színpadoztam. Mert Sződről átkerültem Őrszentmiklósrá, ötvenkilencben megszületett a gyereke, és ötvenkilencben én már Őrszentmiklóson voltam. Ott tanítottunk. Én akkor irodalmi színpadoztam, kulturális versenyekre vittem a gyerekeket. Béreltünk ott egy lakást, vagy inkább szoba-konyhát. Oda jártak a gyerekek, beültek a szobába és ott tartottuk a versolvasást, a versmondást, a nagy beszélgetéseket. Nagyon sokkal közülnék a mai napig tartom a kapcsolatot.

Azon kívül, hogy az előadásokat az iskolában meg lehetett mutatni, kik szerveztek fesztivált vagy hova lehetett a gyerekeket vinni?

Az úttörők járási és megyei kulturális seregszemléket rendeztek, oda mentünk. A tanításban kezdtem én el drámapedagógus lenni. Azt hiszem, itt szemléletbeli különbség van abban, hogy ki hogyan látja a drámapedagógiát. Én úgy vélem, hogy sokkal tágabb, mint ahogy gondoljuk. Ha a gyerek a fontos, már pedig az, akkor minden, ami színházi eszköz, ami játék, ami művészet és a gyerek érdekeit szolgálja, az már nekem drámapedagógiai eszköz. Amikor az ember ránéz az órájára és azt várja, hogy mikor lesz már vége a tanításnak, az tragédia. Ettől már csak az a nagyobb tragédia, ha a gyerek is azt várja, hogy vége legyen az órának. Rájöttem, hogy borzalmasan unalmas lehet ott ülni. És elkezdtem valamit egészen másképp csinálni, de ezt mindig megbeszéltem a gyerekekkel. Emlékszem az első komoly változásra, amikor már nagyon tudatosan tanítottam másképp. Vácdukán volt, ahol a nevelőotthonban csak fiúkat tanítottam. Amikor az ember rájön arra, hogy együtt lenni jó, együtt gondolkodni jó, akkor elkezdi másképpen tanítani. Hidd el, ebben az országban nagyon sokan játszottak szívből. A tanyasi tanító bácsi tudta, hogy az iskolában nem képes másképp lekötöni a gyerekeket, csak ha játszik. És amikor úgy tanította meg a nyelvet: „Jól jegyezd meg, kedves komám: Samu, alku,

áru, daru, batyu, falu, mindegyik végén az U rövid”, hát nem játékkal kezdte?

Mi az első pont vagy mi az első évszám, amikor azt lehetett mondani, hogy Éva néni találkozott olyanokkal, akik hasonlóképpen gondolkodtak? Éva néni hova datálná a magyarországi drámapedagógia kezdeit, saját tapasztalatai alapján?

Azt hiszem, hogy a Szóljatok szép szavak verseny 1972-73 körül volt. Akkor találkoztam olyan emberekkel, akik hasonlóképpen gondolkodtak, és mindig kilógtak a sorból ők is, én is. Ez így volt, ezt vállalni kellett. Tulajdonképpen az irodalmi színpadok, pódiumjátékok voltak azok, amiket én mindig sokkal jobban szerettem, mint a színjátszást, annak ellenére, hogy színjátszó-rendezői tanfolyamot végeztem a Földeák Robinál és a Debreczeni Tibornál valamikor a hetvenes években.

A nyolcvanas évek elején találkoztam Kovács Rozikával. Akkor már szakfelügyelő voltam, Budakeszin tanítottam és Gödöllő körzetében voltam szakfelügyelő. Kaposi Lacival is ennek kapcsán találkoztam először.

Ezek inkább magánbeszélgetések voltak vagy „hivatalos” fórumok?...

Pécsre emlékszem, de évszámot nem tudok. Pécsen volt egy fesztivál, ahol Szakall Judittal voltam, és nagyon sok régi, nagyon jó kollegával. Fáj nekem, hogy eltűntek ezek a régi játszótársak. Pécsen gyakran hajnalig beszélgettünk – jó volt együtt gondolkodni. Ha évszámban gondolkodom, akkor a 70-es évek második fele már annyit jelentett, hogy itt valami megmozdult.

A hetvenes évek után én már az országos kulturális gyerekszemlékre készültem. Az egész pedagógiában megindult egy változás, mégpedig a Szende Aladár nevével fémjelzett nyelvi szemléletváltás, olyan értelemben, hogy már anyanyelvi nevelésről beszéltünk. Akkor követtem el egyetlen egy írásművemet, a Helyzetteremtés az anyanyelvi órán címűt, ami azért volt érdekes, mert két nagyon tisztelt nyelvész professzor azt mondta, hogy nagyon érdekes, csak nem elég szakmai a nyelvezete, de az írás nagyon hamar elfogyott. Igenis létezett a hetvenes évek második felében egy olyan szemlélet, hogy a játéknak funkciója van, fontos a játék. Akkor jött például a Bánréti-féle anyanyelvi kísérlet, akkor volt Gáspáréknak a szentlőrinci kísérlete, tehát érdekes módon, az anyanyelven belül indult el ez a másfajta szemlélet, és a játék is helyet kapott. Én az anyanyelvi országos táborokat istápoltam, szerveztem, besegítettem. Ott az anyanyelv tanítása csupa játék volt, és Gabnai Kati ott nekem nagyon sokat segített.

Mikor találkozott Gabnai Katival először?

Nagyon régen, nem tudom évszámhoz kötni, de a hetvenes évek második felében már rendszeresen találkoztunk.

Debreczeni Tiborral a gyermekszínjátszó rendezői tanfolyam valamikor a hetvenes években volt?...

1968-ban végeztem, működési engedélyt kaptam, utána újra elvégeztem '73-ban, mert akkor már B-kategóriás engedélyt kaptam.

Ma is vannak tanfolyamok, gyermekszínjátszó-rendezői tanfolyam, de valami azt súgja, hogy ez a kettő azért nem ugyanaz. Milyen hosszú képzésről van szó?

Egy vagy két év, hétvége, de nem tudnám pontosan, nagyon régen volt.

Tehát egy-két év... És mit tanultak?

Emlékszem, hogy a Három nővérből kellett valamit játszanom, a hintaszékben kellett ülnöm és úgy szenvedtem, mint a kutya. Szóval az, amit szerettem csinálni az osztállyal, ami úgy belőlem jött, az más volt. Azt hiszem, hogy minden pedagógusnak egy kicsit színésznek kell lennie, aki a gyerek életében – nagyon okosan – eszközként és nem célként használja azt, ami színészi adottság, a hangját, a stílusát, a gesztusait, az arcjátékát. Meg vagyok róla győződve arról, hogy így fegyelmezni, nevelni, mintát mutatni lehet. Évekig zsűriztem például ezeket a gyermekszínjátszó csoportokat. Azt mondtam, hogy kétféle díj van: egy szakmai díj, amit emelünk magasra, ami a színházi rendezés kritériumainak megfelel, de erre készítsük fel a pedagógust. Nem lehet számon kérni valakitől azt, amit nem tanítottunk meg neki, ez gyerekre-felnőltre egyaránt igaz. Aki akarta, az ezekben az években elvégezhetette a színjátszó-rendezőit. De akkor az, aki elvégezte, az rendezzen tisztességes darabokat, mert van rá módja, hogy ingyen megtanulja. A másik díj vegye figyelembe a pedagógiai értékeket. Például a legszebben beszélő csoport vagy gátlásos gyerekeket megszólaltató csoport.

Mit lehetett tanulni? Ez továbbra is érdekel...

Rendezést tanultunk tulajdonképpen, és magunknak is szerepelni kellett egy-egy darabban, egy-egy részletében.

Gabnai Katitól, Debreczeni Tibortól, Keleti Istvántól?

Én főleg Földeák Robitól tanultam rendezést.

Értem. Hogyha visszamegyünk ezekbe az időkbe, akkor nagyon sokan joggal említik azt, hogy fontos volt ebben az időszakban Mezei Éva és Montágh Imre.

Én Montágh Imrere emlékszem, Mezei Évát is ismertem, de vele személyes kapcsolatba soha nem kerültem. Imrét viszont ismertem, és ha nagy veszteség ért, akkor az Montágh Imre halálával ért bennünket. Zseniális, természetes ember volt, aki nagyon hiányzik.

Baráti ismeretség vagy szakmai ismeretség volt Montágh Imrével?

Végül is ez egy nagyon érdekes ismeretség. Ő a fiamat tanította, ez volt az egyik kapocs, a másik pedig az, hogy amikor csináltam a kísérleti anyanyelvi nevelést, az első konferencia Nyíregyházán volt. Itt beszámolót kellett tartanom. Ott volt Montágh Imre is, és nagyon sokat beszélgettünk.

1972-től, a pécsi fesztiváltól, milyen eseményeket tart fontosnak Éva néni a drámapedagógia történetében? Milyen hatással voltak például az angolok a magyar folyamatokra?

Nagyon-nagyon jó dolog az, hogy felnőtt egy generáció, akik tudnak angolul. Nekünk nem adatott meg, lusták is vagyunk, úgy kell nekünk... De valóban nagyon nagy dolog, hogy elkezdtek fordítani az angol szakirodalmat. Csak ebből olyan veszély is származhatott, hogy azt mondtuk, hogy ez az! Na igen, ez az! És elkezdtük elfelejteni azt, amit esetleg mi csináltunk. Nem is volt olyan szakember, aki leírja a hazai tapasztalatokat, ez is igaz. Tehát írásban nem volt nyoma annak, ami itt Magyarországon, a végeken történt. Ezért felelősek azok a pedagógusok, akik nem tudnak vagy nem akarnak írni. Például én is. Nem volt nyoma, nem volt egy olyan ember, aki ezt rendszerezte volna. Az a fogalom sem tisztázott tulajdonképpen számomra, hogy drámapedagógia, merthogy mitől dráma, azt meg tudom mondani, de az, hogy mitől pedagógia, az néha elvész. Mert kétfélel közelítettük ezt meg. Ilyen megszállott örültek, mint én, a pedagógia felől, tiszteletre méltó megszállottak a színház felől. És ahelyett, hogy ez a két dolog találkozott volna, és sok tisztességes ember a saját tudását, tapasztalatát adta volna össze, hogy abból közkinccs legyen, mindenki mondta a magáét. És így az a látszat keletkezett, hogy a drámapedagógia az, amit az angolok csinálnak.

Még az angolok előtt, '88-ban alakult meg a Drámapedagógiai Társaság. Éva néni ott van az alapítók között?

Nem, én akkor valami véletlen folytán nem tudtam elmenni. A gyerekekkel irodalmi táborban voltam. El kellett döntenem, hogy melyiket választom. Tehát formálisan nem voltam ott.

Milyen fontosabb pontokat lehet még találni a Drámapedagógiai Társaság megalakulásáig?

Az én munkámban – Pest megyében voltam magyartörténelem szakos szakfelügyelő – azt, hogy minden továbbképzésen, amit szervezhettem, ott szerepet kapott a játék. Előadókat hívtunk, majdnem minden magyar szakos tanár volt továbbképzésen, ha nem is neveztük úgy, hogy drámapedagógia.

Ezek a rendezvényeken az, hogy ott mi hangzik el ott, az a szervezőn múlt vagy kapott ehhez segítséget?

Az, hogy kit hívtam meg, az rajtam múlt.

Hogy éppen mi történjen ott, az is? Arra gondolok, hogy valami szakmai segítséget lehetett-e igényelni

valahonnan, hogy például a játék szempontjából ki az, aki elég meghatározó?

Én Montágh Imrét hívtam, és Montágh Imre meg eljött. Hívtam Gabnai Katit, ő is eljött. A magyar szakos tanítványaimat elvittem a Kaposi Laci színjátszó csoportjához a bemutatójára és utána mi ezt szakmailag megbeszéltük. Nekem szerencsém volt, hagytak dolgozni – időnként mosolyogtak, „megbocsátották a bűneimet”. Mert ezek a képzések annak számítottak, legyünk egészen őszinték, egy merev iskolarendszerbe ezt bevinni, az nem volt akármilyen.

Elérkezünk a Drámapedagógiai Társaság megalakításához... Mik voltak az első feladatok, és mi volt Éva néni szerepe ekkor?

Nekem, azt hiszem, nincs szerepem ebben a dologban. Az, hogy aztán később a Drámapedagógiai Társaság vezetőségébe bekerültem, mindig az volt az érzésem, hogy véletlen volt, mert én nem érzem magam vezető egyéniségnek. De egy dolgot mindig szerettem volna, hogyha azok az emberek, akiket én külön-külön valamiért tisztetek és becsülök, a segítségemmel talán egymást is jobban megértik. Mikor először merült fel az, hogy egy közös programot kell kialakítani, közös koncepciót, akkor nagyon sok embernek, nagyon sok ötlete volt. Debreczeni Tibornak, Gabnai Katinak, Kaposi Lacinak is. És én teljesen értem azt a nagy lelkesedést, amivel hittek abban, hogy az a jó, ahogy ők képzelik el. Örülök, hogy végül sikerült akkor összehozni egy közös anyagot, amibe bekerülhetett mindenkinek a szakértelme, és ebben nekem is részem volt.

Most, 2005-ben visszagondolva: három elnök váltotta egymást a Drámapedagógiai Társaság élén. Elsőként Debreczeni Tibor, másodikként Szakall Judit és most éppen Kaposi Laci dolgozik a társaság élén. Emeljük ki a jó dolgokat –, mik azok, amik így elnökhöz köthetően történtek!

Na nézzük! Úgy gondolom, hogy Debreczeni Tibornak az intézeti tapasztalata kincset ért. Tibor nagyon jól értett a színházhoz, tulajdonképpen egy sor ötlet kötődik hozzá. Azt hogy a DPM megszületett, hogy az egész drámapedagógia tulajdonképpen országosan is elismert lett, én azt hiszem, hogy ez a Tibor nevéhez köthető. Ráadásul Tibornak szakmai tekintélye volt már, a múltja, munkássága nagyon sok ember számára ismert volt. Nem kellett neki újra bemutatkozni vagy bizonyítani, hogy ő mit ér, és én ezt nagyon fontosnak tartom. Szakall Judit idején az volt nagyon fontos számomra, hogy kiszélesedett a dolog, és a Judit is arra törekedett, hogy a fellépő elmentétek inkább elsimuljanak. Annyi segítséget kapott az egész társaság Szakall Judittól, hogy nélküle az egész nem tartana ott, ahol van. Módszerében, hozzáállásában, emberismeretében Juditól csak szuperlatívuszokban tudok beszélni. Akkor kezdődött el az is, hogy nyitottunk egy kicsit kifelé...

Kaposi Laci most az elnök...

Én azt hiszem, hogy Laci szakmai tudása rendkívül megbízható. Másfele megy a társaság, nagyon sok képzésünk van, nagyon-nagyon sok az új ember, változatosak a módszertani hétvégék, nagyon sok fiatal jött föl szakértelemmel. Nekem végig az az érzésem – most nem bontom Tiborra, Juditra, Lacira –, hogy érdemes lenne feltenni azt a kérdést, hogy tényleg hol vannak a régi játszótársak... Szóval én arra lennék kíváncsi, hogy mitől keseredtek meg, vagy mitől maradtak el azok az emberek, akik olyan nagyon tiszta szívvel csinálták. Ennek több okát is látom, de tőlük szeretném megkérdezni.

Most az elnökökről beszéltünk, de Gabnai Kati, én őt is ide sorolom a többiek közé, az ő személyéhez mi köthető a drámatársaságnál? Szerintem megkerülhetetlen, és nyilván sok minden van, csak azok tudhatnak, akik ott voltak az ő közelében...

Én úgy gondolom, hogy Kati rendkívül színes egyéniség és annyi mindent tud, és annyira tele jó szándékkal az ügy iránt... ebben én száz százalékgig biztos vagyok. Kifelé nagyon jól képviselte a Drámapedagógiai Társaságot. A „kifelét” akár a hivatalos fórumokra is értem. Ő is mindig hirdette az ígét, idézőjelbe téve, szóval nem válogatott, hogy hova kell menni, hol kell csinálni. Vitákra emlékszem, és addig, amíg a viták szakmai kérdésekről szólnak, én nagyon boldog vagyok. És rettentő szomorú, ha kezdenek másról szólni!

Volt-e olyan szervezet, ami, avagy személy, aki segítette Éva nénit ez alatt a hosszú idő alatt? Akiket talán kihagytunk, de meg kell említenünk?

Nézd, végül is akiket említettünk, őket mindenki ismeri. Ha én most ezen kívül bárkit emlegetnék, nagyon félnék, hogy valakit kihagyok. A végeken lévő embereket nagyon szerettem. Sokan vannak. Sokkal többen, mint gondoljuk... Én most is azt mondom, és azt állítom, hogy igenis tudni kell, mit csinál a pedagógus, aki napi öt órában tanít, mi az, ami ma az iskolában reggeltől estig van, mit él át és milyen körülmények között dolgozik. Mert van egy mérce, amit szeretnénk elérni, és van egy valóság. Nekem mindig följebb kell emelnem, de neki kell segítenem, hogy meg tudja oldani ott lent, nem?

Éva néni annyira aktív, hogy ez nekem példamutató... Meddig szeretne dolgozni?

Amíg úgy gondolom, hogy van új ötletem. Amíg képes vagyok úgy bemenni egy órára, gyerekek vagy felnőttek közé, hogy nekik is jó, meg nekem is jó, addig csinálom. Pontosan tudom, hogy érdekcentrikus, érdekorientált a világ, amihez én már nem tudok alkalmazkodni, és nem is akarok. És ezért meg kell őrizni azokat a szép élményeket, amikben én jól éreztem magam. Ennyi! De hetvenen fölül én már meghívott vendég akarok csak lenni. Van még két évem, azt nem adom.

Köszönöm szépen, Éva néni!

Szakall Judit

Beszélgetőtárs: Takács Gábor

Szakall Judit 1988-tól a Marczibányi Téri Művelődési Központ (MTMK) igazgatója, nyolc éven át a Magyar Drámapedagógiai Társaság elnöke, korábban gyermekszínház-rendező, az Origo csoport vezetője, drámapedagógus, művelődésszervező, nem mellékesen anya, nagymama, felelőség – felsorolni is nehéz a „szerepeit”. A hazai drámapedagógia egyik édes szülője, ez biztos.

Az életedben mik a drámapedagógia gyökerei, mihez kapcsolódott, hol kezdődött?

Gyerekként a Dallos Ida kultúrházba jártam egy gyerekszínház csoportba. Takács Ágnes volt a vezetője, aki maga színitanodát végzett. A háború után a Népművelési Intézetbe került, ahol az volt a feladata, hogy pedagógusokat tanítson „beszélni”. Az Intézetben dolgozott fiatalként Montágh Imre, Keleti István, Mezei Éva is. A csoportban azzal együtt, hogy előadásokat készítettünk, technikai alapokat is kaptunk (beszéd, mozgás stb.). Nem sokkal utána én már csoportot vezettem középiskolás diákként, majd még ké-

sőbb kezdő, fiatal színészeket rendeztem: Ronyecz Mária, Császár Imre, Kertész Mityu (Kornis Mihály) voltak abban a csapatban, de ez mégse elsősorban színház volt, hanem inkább irodalmi színház. Akkoriban felfutóban volt ez a műfaj (60-as évek). 1973-ban Szentendrén, a tiszti klubban dolgoztam az első csoportommal. Fésűs Éva A kíváncsi királykisasszony című meséje volt az első rendezésem.

Tehát azt gondolod, hogy a gyermekszínház az egyik gyökere a drámapedagógiának?

Én azt gondolom, hogy a gyerekszínház azért kapcsolódhatott ennyire a drámapedagógiához, mert végül is az, hogy megélni, átélni kell valamit, hogy helyzetbe kerül a játzó, hogy improvizál, ezek közös vonások. A gyökerei hasonlóak, az eszközök, amikkel dolgozik hasonlóak. A drámapedagógiával igazából a hetvenes évek végén találkoztam...

Akkor már drámapedagógia néven?